

APEL PUBLIC

Noul Guvern al Republicii Moldova trebuie investit cu o reprezentare echilibrată de gen

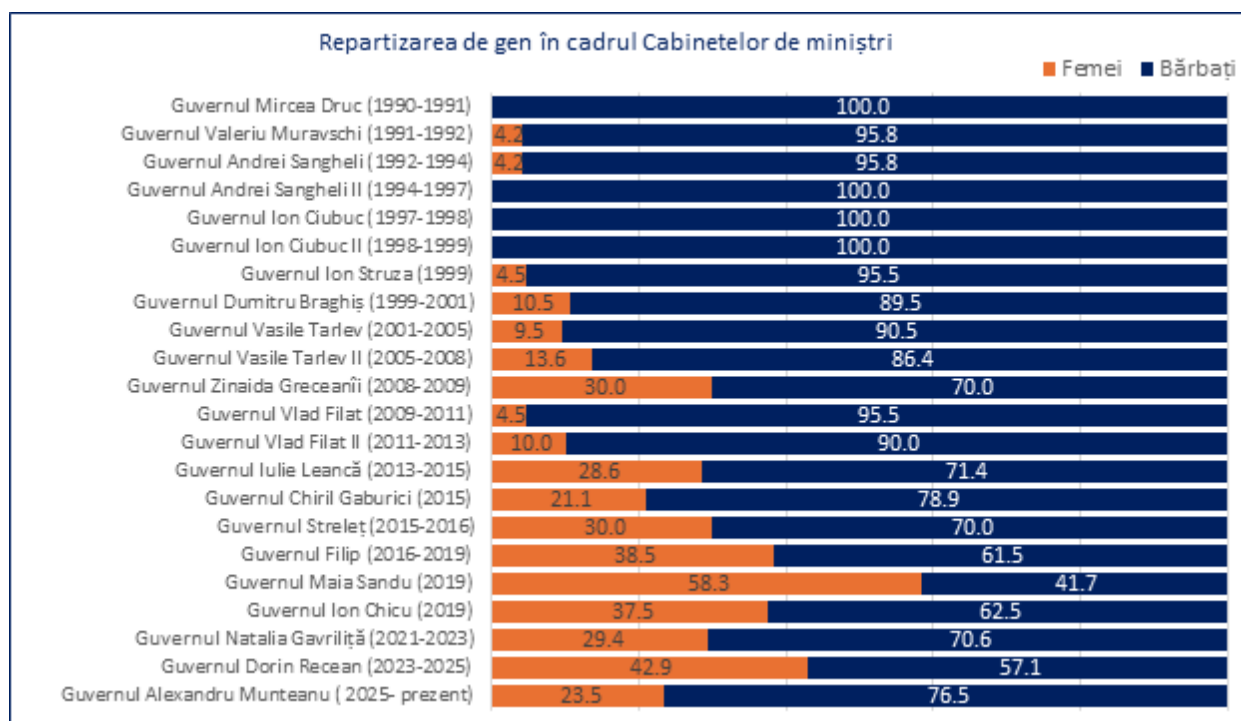
Către: Președinta Republicii Moldova, candidatul desemnat la funcția de Prim-ministru, partidul aflat la guvernare și fracțiunile parlamentare din Parlamentul Republicii Moldova.

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare cheamă factorii de decizie implicați în formarea noului Guvern să asigure investirea unui Cabinet de miniștri în care femeile și bărbații să fie reprezentați echilibrat, la un nivel de cel puțin 40% pentru fiecare sex. Adresăm acest apel într-un moment de decizie. La 3 iulie 2026, în urma demisiei prim-ministrului Alexandru Munteanu, întregul Guvern și-a încetat mandatul, iar din 8 iulie interimatul este asigurat de viceprim-ministrul Eugeniu Osmochescu. Președinta Maia Sandu a lansat consultările cu fracțiunile parlamentare pentru desemnarea candidatului la funcția de prim-ministru, urmând ca partidul aflat la guvernare să înainteze numele acestuia. Odată desemnat, candidatul va prezenta în Parlament programul de activitate și lista viitorului Cabinet de miniștri pentru obținerea votului de încredere, iar tocmai la etapa întocmirii acestei liste se decide efectiv componența de gen a executivului. Alegerea de a include femeile în funcții ministeriale, inclusiv la portofolii-cheie, ține exclusiv de voința celor care formează Guvernul.

Componența Guvernului nu este o chestiune de formă, ci determină ale cui nevoi ajung să conteze în deciziile de guvernare. Guvernul este locul în care se stabilesc prioritățile bugetare, politicile publice și direcția reformelor, iar structura sa influențează direct ce experiențe și interese sociale sunt luate în calcul atunci când aceste decizii se iau. Femeile constituie puțin peste jumătate din populația Republicii Moldova, însă subreprezentarea lor la vârful executivului înseamnă că perspectiva unei jumătăți din societate rămâne marginală tocmai acolo unde se decid politicile care o afectează cel mai mult, de la sănătate, protecție socială și îngrijire, până la muncă, siguranță și familie. Reprezentarea echilibrată nu se reduce, așadar, la o proporție numerică (reprezentare descriptivă), ci este o condiție pentru ca actul de guvernare să reflecte real diversitatea intereselor cetățenilor (reprezentare substanțială).

Un executiv echilibrat de gen guvernează mai reprezentativ și mai eficient. Experiența internațională arată că guvernele cu o prezență echilibrată a femeilor tind să acorde o atenție mai consistentă politicilor de conciliere a vieții profesionale cu cea de familie, combaterii violenței de gen și dezvoltării serviciilor de îngrijire, domenii esențiale pentru bunăstarea întregii societăți, nu doar a femeilor. Totodată, prezența femeilor în funcții ministeriale de decizie transmite un semnal public puternic: normalizează participarea femeilor la vârful vieții politice, oferă modele pentru noile generații și contribuie la erodarea stereotipului potrivit căruia conducerea ar fi un domeniu preponderent masculin. Reprezentarea la nivel executiv are, prin urmare, consecințe care depășesc simbolul și se traduc în conținutul concret al politicilor publice.

Reprezentarea femeilor în Guvern a fost, de-a lungul timpului, instabilă și dependentă de conjunctura politică, mai degrabă decât de reguli previzibile. Spre deosebire de listele electorale și de Parlament, unde mecanismele de cota au condus la o creștere constantă a prezenței femeilor, la nivelul executivului evoluția a rămas oscilantă: de la cabinete aproape lipsite de femei în anii 90, la un vârf istoric de 58,3% în 2019, urmat de o revenire la niveluri scăzute. La finele anului 2025, în Guvernul Munteanu, doar 4 din 18 membri erau femei, respectiv circa 22%, față de 7 femei în guvernul anterior, unul dintre cele mai reduse niveluri ale ultimului deceniu. Figura de mai jos ilustrează această evoluție a reprezentării femeilor în guvernele Republicii Moldova și distanța tot mai mare față de pragul minim de 40% recomandat la nivel european.

Repartizarea de gen în cadrul Cabinetelor de miniștri, pe sexe, pe guverne, în %

Sursa: Calculările autorilor conform datelor www.alegeri.md, 1990-2026

Modificarea legislației este esențială pentru ca echilibrul de gen la nivelul Guvernului să nu mai depindă de voința politică de moment. Regresul reprezentării femeilor în executiv nu este un accident, ci consecința directă a unei alegeri legislative. Legea nr. 71/2016 instituisese obligația imperativă ca lista membrilor Guvernului să respecte o cotă minimă de 40% pentru fiecare sex, însă Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern a eliminat această normă și a înlocuit-o cu o simplă cerință de a ține cont de legislația privind egalitatea de șanse. O normă de rezultat, cu prag numeric clar și verificabil, a fost astfel transformată într-o normă de diligență, fără prag, dificil de verificat și practic imposibil de sancționat, ceea ce a lăsat componența de gen a executivului la latitudinea candidatului la funcția de prim-ministru. Pentru a corecta această lacună, se impune modificarea Legii nr. 136/2017 și reintroducerea cotei imperative de minimum 40% pentru fiecare sex în componența Guvernului, după modelul Legii nr. 71/2016, corelată cu procedura de investitură parlamentară, astfel încât Parlamentul să nu poată acorda votul de încredere unei liste a Guvernului care nu respectă această cerință, iar echilibrul de gen să fie menținut inclusiv în cazul remaniierilor, pe întreaga durată a mandatului.

Reprezentarea echilibrată de gen în Guvern nu este o preferință politică, ci o obligație asumată de Republica Moldova prin propriul cadru juridic și prin angajamentele europene. Legea nr. 5/2006 privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați și Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei

(CEDAW), ratificată de Republica Moldova, obligă statul să elimine discriminarea femeilor în viața publică și să adopte măsuri pentru accelerarea egalității de facto. În procesul de aderare la Uniunea Europeană, egalitatea de gen face parte din acquis-ul aferent Capitolului 23 privind sistemul judiciar și drepturile fundamentale, iar la nivel european Recomandarea Rec(2003)3 a Consiliului Europei fixează un minim de 40% pentru fiecare sex în organele decizionale. Acest moment coincide cu o etapă critică a parcursului european, în care autoritățile și-au asumat public îndeplinirea unor angajamente de reformă, iar componența noului executiv transmite un semnal direct despre modul în care statul își respectă aceste angajamente.

Paritatea în Guvern este pe deplin realizabilă în Republica Moldova, iar exemplele interne și internaționale o confirmă. Guvernul din 2019 a atins 58,3% femei, iar la învestire Guvernul Recean a inclus circa 41% femei, inclusiv la portofolii-cheie precum Interne, Finanțe, Justiție, Infrastructură și Sănătate. State precum Finlanda (61,1%), Spania (50%) și Chile (50%) demonstrează că paritatea guvernamentală se atinge acolo unde există mecanisme instituționale adecvate, nu doar bunăvoință conjuncturală. Republica Moldova a demonstrat deja că poate atinge aceste niveluri, motiv pentru care menținerea lor nu ține de posibilitate, ci de decizie.

RECOMANDĂRI

În considerarea celor de mai sus, Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare formulează următoarele recomandări, adresate fiecărui factor de decizie implicat în formarea și învestirea noului Guvern.

Candidatului desemnat la funcția de Prim-ministru: să includă femeile în lista viitorului Cabinet de miniștri la un nivel de cel puțin 40%, inclusiv la portofolii-cheie. Pragul de reprezentare echilibrată trebuie asigurat încă din etapa de întocmire a listei, cu includerea femeilor nu doar formal, ci în ministere de importanță strategică.

Partidului aflat la guvernare: să își asume public angajamentul de a susține un Cabinet de miniștri echilibrat din perspectiva de gen. Ca formațiune care deține majoritatea parlamentară și care înaintează candidatul la funcția de prim-ministru, partidul de guvernare poartă responsabilitatea politică directă pentru componența noului executiv.

Parlamentului Republicii Moldova: să condiționeze acordarea votului de încredere de respectarea cerinței de reprezentare minimă de 40% pentru fiecare sex și să reintroducă această obligație în Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern. După modelul consacrat prin Legea nr. 71/2016, norma actuală de diligență trebuie înlocuită cu o normă de rezultat, cu prag numeric clar, corelată cu procedura de investitură, astfel încât echilibrul de gen să fie garantat și în cazul remanierilor guvernamentale, pe întreaga durată a mandatului.

Președinte Republicii Moldova: să susțină, în cadrul consultărilor și al procesului de desemnare, includerea reprezentării echilibrate de gen printre criteriile viitorului Guvern. În calitate de garant al respectării angajamentelor asumate de stat, inclusiv în parcursul european, Președinta poate contribui la consolidarea acestui principiu în etapa de formare a executivului.

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare își exprimă disponibilitatea de a contribui cu expertiză la fundamentarea juridică a acestor măsuri și va monitoriza public componența de gen a viitorului Guvern. Investirea unui Guvern în care femeile sunt reprezentate echitabil reprezintă o măsură de coerență între angajamentele asumate de Republica Moldova și practica guvernării, cu atât mai importantă într-un moment în care țara își reafirmă parcursul european.

Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare (CPD)

Chișinău, 13 iulie 2026